

מיד אחי מיד עשו

שליחת המלאכים

"וישלח יעקב מלאכים אל עשיו אחיו, למה צריך לציין כאן שהיה אחיו?
"...שבמקום שנאמר אחיו פירושו שמתנהג כמו אח, ואילו עשיו מורה שמתנהג כרשע" (ד"ת צאנו א'
שי א')

דבר המלאכים

"באנו אל אחיך אל עשיו" (לב ז) – וברש"י "שהיית אומר אחי הוא אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע
עודנו בשנאתו" (ב"ר פי ע"א)

"דברי ישראל" (מודיץ וישלח 104). "באנו אל אחיך אל עשיו... שהמלאכים השיבו שהוא מתכוון
לשתי דרכים לכלות ח"ו את ייקב ע"י כלי יוצר עליך, וגם ע"י חלקקות לשונו..."

"...למה כתוב אל עשיו אחיך, וכי לא ידענו שעשיו היה אחיו... והחלק היותר רע הוא מה שאין לב
האדם מבין על זה, שהיצה"ר מסמא עיניו של אדם לומר לו טוב ומתוק הוא ובאמת הוא רע ומר...
ומראה לאדם בהתחלה שהוא מצוה" (תולדות אדם בייאלא 22)

תפילת יעקב

"ויאמר יעקב... הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בנים. ואתה
אמרת היטב איטיב עמך ושמת יאת זרעך כחול היס אשר לא יספר מרוב: (לב ט-יב)

וברש"י "מיד אחי שאין נוהג עמי כאח אלא כעשו הרשע"

"כתוב בשל"ה הק' ע"פ הצילני נא מיד אחי מיד עשיו, כי לפעמים הוא מתלבש עצמו באדרת שער
למען כחש, ומתנהג עצמו כאח ליעקב לבקש קרבתו, ולצודו על ידי זה בדרשתו. לפעמים מתלבש
בעורו, במראה חזותו ושנאתו... ע"כ אמרו והידיים ידי עשיו, תרי ידיים במשמע, של ימין דהוא
בחינת חסד לקרב את יעקב כאח, ושל שמאל בחינת גבורה, כשגוזר גזירות רעות. לבטל שתי כתות
של עשיו צריכין... כח התפילה וכח התורה... ע"י אחוה ורעות... בית המדרש... להרע לישראל- בית
הכנסת" (קרוך לדוד, פרשת שקלים י"ב)

"לפעמים מפתה היצה"ר את האדם עבירה בצורת אחי, היינו שמראה לו כי אדרבא, זו מצוה.
לפעמים בצורת עשיו, שמראה לו בבירור שזו עבירה" (תורת אבות סלוניס נא)

"שיעקב אבינו היה מתפלל על שני דברים... מיד אחי... מיד עשיו" (אמרי אש, מודיץ עמי ק"כ)
"היצה"ר אינו בא לאיש כשר לפתות אותו לעשות דבר אסור, כי בודאי לא ישמע אליו. ע"כ הוא
מפתה אותו שאין זה עבירה. ולפעמים מפתהו שאדרבא זה למצוה יחשב... וזהו שהתפלל יעקב
הצילני נא מיד אחי מיד עשיו" (בית אברהם סלוניס לו)

"...שהיטב לגופך שלא יהרוג אותך מיתה גשמית, והיטב לנשמתך שלא יהרוג אותך בנפשות"
(מהרש"ם הכהן הולנדר בראשית קעז)

"שהיה מתפלל לה', שה' יציל אותו מיד אחי – בעת שהיה עושה עצמו כאחי, ונותן לו כל החופש
שיהיה ביכולתם לילך בבית-ספר העכו"ם... שיתערבו בגויים... וגם יד עשיו" (מהרש"ם הכהן הולנדר
בראשית קעז)

שרו של עשיו

"ויאמר שלחני כי עלה השחר" (בראשית ל"ב)

"אמר לו: **גנב אתה, או קוביוסטוס אתה**, שמתיראה מן השחר... (חולין צ"א)

התוס' (ד"ה קוביוסטוס) משחק בקוביא.

"ח"א כגוי נדמה לו, וח"א כת"ח נדמה לו" (חולין צ"א).

"והנה יש לתאם שתי האימרות שנמצא בחז"ל: חד אמר כעכו"ם נדמה לו וחד אמר כת"ח נדמה ליי, ולאמר שאין כאן מחלוקת כלל, אלא בדרכי היצר ותחבולותיו להכשיל הבני עליה יש שתי בחינות: הא' שהיצר בא אליו בתור העכו"ם, היינו שמבלבל אותו בדעות כוזבות של כחי ועוצם ידי, והשנית, שבא אליו בתור ת"ח, בפתח כשר ובחשבוניות רבים, שגם לפי התורה הוא מוכרח לפשר, ולהשתדל להיות רוח הבריות נוחה הימנו" (מדרגת האדם ממאמרי מוהר"י הורוביץ נובהרדוג י"ה)

כעכו"ם נדמה לו- כהורג נפשות ממש... כת"ח נדמה לו... שהמציא להם היתרים ע"פ דיעות חופשיות" (ספר הסניגור לר' ישעיה בארו נ"ה)

"והיה ברצונם שילמדו רק לשון וחכמה יוגית... ולפעמים מראים תומ"י שברצונם לאבד" (מהרש"ם הכהן הולנדר בראשית קפב) "כחכם נדמה לו בימי היונים... שרוצה להעביר מן הדת בתחמת זרים, ושבת וחודש ומילה, וי"א כנכרי פשוט נדמה לו – בימי המן להשמיד ולהרוג ולאבד" (שם קפב)

"...ויקרא יעקב... ראיתי אלוקים פנים אל פנים ותנצל נפשי דקאי על שרו של עשיו ויאבק איש עמו... ולכאורה הלא פנים אל פנים הוא לשון חיבה...
יש שונא לאדם שיודע שהוא שונא לו... אזי קל לו להישמר ממנו. לא כן באופן כזה שהשונא שומר ומצפין השנאה בליבו... אזי קשה יותר להישמר ממנו... ואז נקרא צפוני.
זהו שבקש יעקב אבינו הצילני נא מיד אחי מיד עשיו... על כהאי גוונא שמצפין את השנאה בלבו ומתראה כאחיי" (אמרי אש, מודזיץ עמ' קט"ו)

"יש אויב גלוי, שיודע בו שהוא אויבו בנפש ומבקש המיתו, ...המלחמה באויב זה פשוטה בתכלית. אך יש אויב סמוי... ומעמיד פנים כידיד... וכבר נעשית לו כהיתר" (דברי שמואל סלונים חנוכה פג)

וישקהו – וינשכהו (גלילי זהב (לרב מושקוביץ חוקת סא בפסיקתא) אמרי אברהם אנגלרד וישלח רנ"ז)

"יש שני מיני שונאים. אחד מראה לו בפרהסיא השנאה ואינו מדבר עמו... אבל ישנו שונא גרוע מזה שבפניו מראה לו פנים שוחקות ואהבה ושלא בפניו יורה חציו" (עקידת יצחק. מובא בתולדות אהרן משה חוסט כד)